

**DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
Faculty «Economic and Business»**

Scientific papers
**OF DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
(ECONOMIC SCIENCES)**

№ 2 (44)

Melitopol, 2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ	EDITORIAL BOARD
051 - Економіка	051 - Economy
Кальченко С.В. – д.е.н., професор; Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (ТДАТУ)	Kalchenko S.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (TSATU)
Грибова Д.В. - д.е.н., доцент; ТДАТУ	Grybova D.V. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
Єременко Д.В. – д.е.н., доцент; ТДАТУ	Yeremenko D.V. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
Карман С.В. – к.е.н., доцент; ТДАТУ	Karman S.V. – PhD, Ass. Prof., TSATU
Карпенко А.В. – д.е.н., доц., Національний університет «Запорізька політехніка»	Karpenko A.V. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., National university «Zaporizhia polytechnic»
Колокольчикова І.В. – д.е.н., доцент; ТДАТУ	Kolokolchikova I.V. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
Попова Т.В. - к.е.н., доцент; ТДАТУ	Popova T.V. – PhD, Ass. Prof., TSATU
Свиноус І.В. – д.е.н., професор, Білоцерківський національний аграрний університет	Svinous I.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Bila Tserkva national agrarian university
Череп О.Г. – д.е.н., професор, Запорізький національний університет	Cherep O.H. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Zaporizhzhya national university
Чернявська Т.А. – д.е.н., професор, Державна вища професійна школа, м. Конін, Польща	Cherniavska T.A. - Doctor of Economic Sciences, Professor, State Higher Professional School, Konin, Poland
071 – Облік і оподаткування	071 - Accounting and taxation
Давидюк Т.В. – д.е.н., професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	Davydyuk T.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, National technical university "Kharkiv polytechnic institute"
Замула І.В. – д.е.н., професор, Житомирський державний технологічний університет	Zamula I.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Zhytomyr state technological university
Сокіл О.Г. - д.е.н., доцент, ТДАТУ	Sokil O.H. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
Трачова Д.М. – д.е.н., доцент, ТДАТУ	Trachova D.M. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
072 – Фінанси, банківська справа та страхування	072 – Finance, banking and insurance
Вдовенко Л.О. – д.е.н., доцент; Вінницький національний аграрний університет	Vdovenko L.O. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., Vinnytsia national agrarian university
Гривківська О.В. – д.е.н., професор; ПВНЗ «Європейський університет»	Hryvkivska O.V. – Doctor of Economic Sciences, Professor, PHEI «European University»
Давиденко Н.М. – д.е.н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування	Davidenko N.M. - Doctor of Economic Sciences, Professor, National university of life and environmental sciences
Демченко І.В. – к.е.н., доцент, ТДАТУ	Demchenko I.V. - PhD, Ass. Prof., TSATU
Танклевська Н.С. – д.е.н., професор, Херсонський державний аграрний університет	Tanklevska N.S. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Kherson state agrarian university
Трусова Н.В. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Trusova N.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU
Тулай О.І. – д.е.н., професор, Тернопільський національний економічний університет	Tulai O.I. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Ternopil national economic university
Яцух О.О. – д.е.н., доцент; ТДАТУ	Iatsukh O.O. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
073 - Менеджмент	073 - Management
Васильківський Д.М. – д.е.н., доцент, Хмельницький національний університет	Vasylykivsky D.M. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., Khmelnytsky national university
Гудзинський О.Д. – д.е.н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування	Hudzynskiy O.D. - Doctor of Economic Sciences, Professor, National university of life and environmental sciences
Нестеренко С.А. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Nesterenko S.A. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU
Синяєва Л.В. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Synyayeva L.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU
Судомир С.М. – д.е.н., професор, Бережанський агротехнічний інститут	Sudomyr S.M. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Berezhany Agrotechnical Institute
Ткач А.А. – д.е.н., Жешувська Політехніка ім. Ігнація Лукасевича, м. Ряшів, Польща	Tkach A.A. - Doctor of Economic Sciences, Polytechnic RZESOWSKIEJ, Ryashiv, Poland
075 - Маркетинг	075 - Marketing
Буднікевич І.М. – д.е.н., професор, Чернівецький національний університет	Budnikievych I.M. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Chernivtsi national university
Керімова У.К. – д.е.н., професор, Казахський національний аграрний університет, академік Національної академії наук Казахстану, м. Алмати, Казахстан	Kerimova Ukilai Kerimovna - Doctor Of Economic Sciences, Professor, Kazakh national agrarian university, academician of the National academy of sciences of Kazakhstan, Almaty, Kazakhstan
Коноваленко А.С. – к.е.н., доцент, ТДАТУ	Konovalenko A.S. - PhD, Ass. Prof., TSATU
Легеза Д.Г. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Leheza D.G. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU
Серських Н.С. – к.е.н., доцент, ТДАТУ	Serskykh N.S. - PhD, Ass. Prof., TSATU
Вішал Даджар - д.е.н., професор, у-т Аміті, м. Нойда, Індія	Vishal Dagar - PhD, Ass. Professor, Amity Un-ty NOIDA, India
Вей Фен – д.е.н., проф., Північно-західний університет А&F	Wei Feng – professor, Northwest A&F University
076 – Підприємство, торгівля та біржова діяльність	076 - Entrepreneurship, trade and stock-taking activities
Боравські П. – д.е.н., професор, Вармінсько-Мазурський університет, м. Ольштин, Польща	Bórawski P. - Doctor of Science, Professor, University of Warmia and Mazury, Olsztyn, Poland
Безугла Л.С. – д.е.н., доцент, НТУ «Дніпровська політехніка»	Bezhuhla L.S. - Doctor of Science, Ass. Prof, NTU " Dnipro University of Technology"
Волощук К.В. – д.е.н., професор, Подільський державний аграрно-технічний університет	Voloshchuk K.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Podilsky state agrarian and technical university
Михайлов А.М. – д.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет	Mykhailov A.M. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., Sumy national agrarian university
Севідова І.О. – д.е.н., доцент, Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва	Sievidova I.O. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., Kharkov national agrarian university named after V.V. Dokuchaev
Яворська Т.І. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Yavorska T.I. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU

Засновник

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Факультет економіки та бізнесу

УДК 631.1(06)

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) / За ред. С.В. Кальченка. – Мелітополь:
Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2021. - № 2(44). –
212 с.

Голова редакційної колегії (науковий редактор):

Кальченко С.В. – д.е.н., професор кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму

Відповідальні за випуск збірника:

Ортіна Г.В. – д-р. держ. упр., доцент, декан факультету
економіки та бізнесу
Кальченко С.В. - д.е.н., професор кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму
Демченко І.В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Комп'ютерна верстка: Демченко І.В.

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) включений до Переліку наукових фахових
видань України, є науковим виданням, в якому можуть бути
опубліковані основні результати дисертаційних робіт (наказ
МОН №1328 від 21.12.2015 р.).

Відповідно до Порядку формування Переліку наукових
фахових видань України (наказ МОН України від 15 січня
2018 року № 32) присвоєно категорію «Б», що затверджено
наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020
№ 886.

Друкуються за рішенням Вченої ради
Таврійського державного агротехнологічного університету
(протокол №01 від 31.08.2021 р.).

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ №24284-14124 ПР від 24.12.2019 р.

ISSN 2519-884X

Index Copernicus Value (ICV) 2016: 47.1
Index Copernicus Value (ICV) 2017: 55.32
Index Copernicus Value (ICV) 2018: 55.94
Index Copernicus Value (ICV) 2019: 56.52

Digital Object Identifier System (DOI)

Матеріали друкуються мовами оригіналів – українською,
російською та англійською.
Погляди редколегії не завжди збігаються з позицією авторів.

Адреса редакційно-видавничого відділу:

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Навчальний корпус №2, кабінет 2.206
пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
72312, Україна
тел./факс. (0619) 42-32-01
e-mail: sp_tsatu@tsatu.edu.ua, ludsln2017@ukr.net

Підписано до друку 31.08.2021 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Ум.-друк. арк. 15
Наклад 100.

Мелітопольська типографія «Люкс»
ПП Верескун В.М. св. ДК № 1125
72312, м. Мелітополь, вул. Грушевського, 10
тел. (0619) 444511

Надруковано з готового оригінал-макету у Мелітопольській
типографії «Люкс»

© Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)

№ 2 (44), 2021

ЗМІСТ

МЕНЕДЖМЕНТ

Агєєва І.В. ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ.....	5
Бочарова Н.О. АДМІНІСТРУВАННЯ, МОТИВУВАННЯ Й КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ	11
Вороніна Ю.Є., Плотніченко С.Р. КОНЦЕПЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО- ВІДПОВІДАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА	18
Нехай В.В. ФОРМУВАННЯ ЗАСАД АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	24
Синяєва Л.В., Верховод І.С. АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕХАНІЗМИ РОЗПОДІЛУ І РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	30
Чорна Л.О., Зачоса О.Д., Сурженко Н.В., Добровольська Н.В. ДЕТЕРМІНАНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ КРАЇН СВІТУ В ЗОВНІШНЬОМУ КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	38

ЕКОНОМІКА

Гончар В.В., Полупанова К.О. THEORETICAL BASIS OF THE FORMATION OF THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATION.....	45
Гривківська О.В., Збарський В.К., Терещенко М.А. ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛИХ ФОРМ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ.....	54
Кальченко С.В., Богданова О.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІМЕЙНИХ ФОРМ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ	60
Миценко І.М., Сухомлин М.О. ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ.....	67
Остапенко С.О. АГРОПРОДОВОЛЬЧИЙ РИНОК УКРАЇНИ У СИСТЕМІ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ.....	77
Попова Т.В., Арабаджийський О.І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ.....	83

Почерніна Н.В. ПРОСТОРОВІ ІНСТИТУЦІЙНІ ПАСТКИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ПОСЛУГАМИ У СФЕРІ ПОДОРОЖЕЙ.....	89	Мазур К.В., Тетієвська Т.М. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	148
Прісс О.П., Карман Т.В., Жукова В.Ф. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	97	ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	
Сидорук А.В., Бортников Є.Г., Олексенко Р.І. INCOME- ТА INSIDE-ТУРОПЕРЕЙТИНГИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ Й ГОСТИННОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ)	104	Линенко А.В., Хапрова Д.В. ТЕНДЕНЦІЇ ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ КРИЗОВИХ УМОВАХ	154
Тараненко Г.Г., Михайлов В.В. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	110	Щербина К.М., Мешко Н.П. ІННОВАЦІЙНА БІЗНЕС-МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ МЕТАЛУРГІЙНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ	163
Трусова Н.В., Терещенко М.А. БЕЗПЕЧНИЙ РІВЕНЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ КРАЇН СВІТУ	117	ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ	
МАРКЕТИНГ		Демченко І.В., Трусова Н.В. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	170
Бондаренко В.М., Бондаренко О.В. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ РЕГІОНУ.....	124	Захарова Н.Ю. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	175
Гонтарук Я.В., Бондарук О.С. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	130	Рубцова Н.М. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ В УПРАВЛІННІ СТРАХОВИМ БІЗНЕСОМ	184
Душина А.Є., Мешко Н. П. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗШИРЕННЯ ПОСЛУГ DIGITAL МАРКЕТИНГУ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ	137	Трусова Н.В., Радченко Н.Г., Піхняк Т.А. ПОДАТКИ В СИСТЕМІ МОБІЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ДОХОДІВ.....	166
Мазур К.В., Легойда А.О. ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СЕЛЕКЦІЇ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ.....	143	Трусова Н.В., Чкан І.О., Гривківська С.М. РОБОТА ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	202
		Вимоги щодо розміщення статей у Збірнику наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)	209

УДК: 330; DOI: 10.31388/2519-884X-2021-44-30-37

*Синяєва Л.В., д.е.н, професор
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
м. Мелітополь, Україна
ludsin2017@ukr.net
Верховод І.С., к.е.н., доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна
verkhovod-ira@ukr.net*

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕХАНІЗМИ РОЗПОДІЛУ І РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

***Анотація:** В статті розглянуті актуальні аспекти проблеми нормування ресурсних витрат та розробки механізмів оцінювання досягнутих результатів у соціальній сфері. Проаналізовано ресурсне забезпечення освіти й медицини як провідних галузей соціальної сфери, визначено підходи до модернізації галузі в конкретних умовах фінансування та суспільних вимог до результатів функціонування. Виявлені залежності характеристик якості життя в Україні від умов залучення ресурсів та використання альтернативних механізмів їх реалізації. Обґрунтована можливість застосування змістовної оцінки впливу параметрів функціонування галузей національної економіки на динаміку якості життя населення в Україні.*

***Ключові слова:** якість життя, соціальна сфера, ресурсне забезпечення, параметри, функціонування, галузь.*

JEL code classification: D30, I18, I28

*Liudmyla Syniaieva, Doctor of Economics, Professor
Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University
ludsin2017@ukr.net
Iryna Verkhobod, Ph D in Economics, Associate Professor
Bohdan Khmelniyskiy Melitopol State Pedagogical University
verkhovod-ira@ukr.net*

THE ALTERNATIVE MECHANISMS OF THE DISTRIBUTIONS AND THE REALISATIONS OF THE RESOURCES IN THE SOCIAL SPHERE

***Abstract.** One of the fundamental differences of the modern Ukraine from the developed countries is expressed in greater dependence of the welfare of the wide section of the population from the resource providing of the social policy of government and the effectiveness of the realization of the targeted programs of the social support.*

The actual aspects of the problem of the normalization of the resource costs and the development of the mechanisms of the evaluation of the achieved results in the social sphere have been considered in the article. The resource providing of education and medicine as the leading branches of the social sphere has been analyzed, the approaches to the modernization of the branch in concrete conditions of financing and the social requirements to the results for the functioning have been determined. The dependencies of the characteristics of the quality of life in Ukraine from the conditions of the involvement of the resources and the use of the alternative mechanisms of their realization have been revealed. The possibility of the application of the meaningful assessment of the impact of the parameters of the functioning of the branches of the national economy on the dynamics of the quality of life in Ukraine has been grounded.

The conducted analysis shows the direct relationship between the tempo of the overcoming of the monopoly of state financing and the tempo of the increase of the scale of the created goods by the branches which are consumed by the households established by the proposed pair of the indicators of the assessment of the contribution of education and health to the dynamics of the quality of the life of the population of Ukraine.

The problems of the domination of budget financing, in our opinion, contribute to conservation of the accessibility of the goods created by the industry, at the same time slow down significantly the processes development, prevent the expansion of the proposals and its diversification, in accordance with needs of the consumers.

When state regulation is aimed not at the encouragement to the expansion of demand on highly qualified and well-paid work, but to compensation of the lack of the income of the workers, so, the negative consequences of tax pressure (as the source of resources for the social benefits) outweigh the positive effects from the redistribution and the increase of validity of budget transfers and legally established social standards for the determination of the level and the quality of the life of the population do not solve, but preserve the problem of the low quality of the life.

Key words: quality of life, social sphere, resource providing, parameters, functioning, branch.

Постановка проблеми. Одна з фундаментальних відмінностей сучасної України від розвинутих країн виражається в більшій залежності добробуту широких верств населення від ресурсного забезпечення соціальної політики уряду та ефективності реалізації цільових програм соціальної підтримки.

Сучасні дослідження враховують, що оновлення пропорцій між державним і комерційним секторами певної галузі супроводжується змінами моделей поведінки економічних суб'єктів, характеру та дієвості стимулів і мотивів до проведення господарської діяльності. У відповідності до цього, кожна державна програма галузі виступає формою компромісу між безпосереднім позитивним ефектом для добробуту споживачів продукції галузі і (за перевищення певних розмірів видатків) негативним ефектом, що виникатиме внаслідок витіснення ресурсів з приватного сектору, переведення їх до менш ефективного – бюджетного та порушення ринкової конкурентної системи стимулів до підвищення ефективності економічної діяльності. Однак недостатньо вивченими є певні аспекти проблеми нормування витрат ресурсів та оцінювання досягнутих результатів з огляду на масштаби витрачених ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Достатньо переконливе обґрунтування багатьох негативних аспектів впливу нарощення державних видатків на різні аспекти економічної активності представлено в роботах Burton A., S. M. Miller and F. S. Russek, Edgar Peden, та звіті European Commission «Public Finances in EMU» [1, 2, 3].

Останнім часом зусиллями науковців Е.М. Лібанової, А.М. Колота, О.В. Макарової, В.Г. Саріогло, Г.І. Терещенко, Д.В. Верби, А.В. Кудінової та інших [4, 5, 6] значною мірою удосконалено підходи до оцінки суспільних ефектів від державних програм і політик, достатньо обґрунтованою є й необхідність

дослідження залежності характеристик якості життя від пропорцій розподілу ресурсів між державним і комерційним секторами економіки в сучасній Україні.

Формулювання цілей статті: виявлення залежності характеристик якості життя в Україні від кількості залучених ресурсів та застосування альтернативних механізмів їх реалізації.

Виклад основного матеріалу. Україна відрізняється від багатьох розвинутих країн не лише меншими обсягами фінансування соціальної сфери, а й гіршою здатністю цих галузей забезпечити ефективне використання виділених фінансових ресурсів відповідно до потреб споживачів їх послуг, що, в свою чергу, пов'язано з монополією бюджетного фінансування, яка сприяє розмиванню стандартів ефективності роботи та позбавляє установи соціальної сфери залежності від оцінки своїх дій споживачами. Сучасні наукові дослідження дозволяють достатньо повно відстежити закономірності перетворень і впливи економічного зростання на поліпшення добробуту, розкривають складнощі використання економічного потенціалу суспільства для забезпечення доступу населення до якісної освіти, медицини в контекстах трансформаційних процесів, пов'язаних із зростанням та визначають принципи запобігання соціальному відторгненню.

Об'єктом дослідження є процес надання послуг з освіти та медичних послуг з метою покращання якості життя населення, стосовно яких виконуються дві важливі умови.

По-перше, сфера економічної діяльності, результати функціонування якої безпосередньо впливають на певні характеристики якості життя населення і, відповідно, ефективність її функціонування, підлягає оцінці за динамікою кількісних характеристик. Зокрема, такі аспекти якості життя, як доступність та якість освіти, доступність та якість медичних послуг можна вважати залежними від функціонування відповідних галузей, а такі

результати оцінювати за досягнутими значеннями показників доступності та якості освіти і медичних послуг.

Водночас, такі аспекти якості життя, як безпека (особиста, соціально-економічна, національна), сприятливість суспільного середовища, які входять до складу суспільного життя, комфортне життя, житлові умови, соціально-психологічна атмосфера, доступність гідно оплачуваної роботи тощо не можуть розглядатись як функція певної галузі. Ми не можемо визначити межі певної сфери економічної діяльності через те, що від обсягів ресурсного забезпечення та від ефективності його використання залежатиме відповідна характеристика якості життя.

По-друге, теоретична модель, що відображає чинники якості життя, може обґрунтовано розглядати їх як функцію двох груп параметрів: масштабів ресурсного забезпечення відповідної сфери економічної діяльності і ефективності використання ресурсів в межах цієї сфери. Зокрема, можна стверджувати, що рівень матеріального добробуту населення залежить від масштабів створеного ВВП (обсяги ресурсів) і від ефективності їх використання.

Так, за даними державної статистики за останнє десятиріччя розмір сукупних ресурсів домогосподарств України скоротився на 24 %, а сукупних доходів – на 25 %. Грошові доходи домогосподарств за цей період скоротились в Україні на 27 %. Таке випередження темпів скорочення грошових доходів порівняно з темпами скорочення сукупних доходів є свідченням вкрай небезпечної тенденції: домогосподарства стають все більше залежними від особистого підсобного господарства та пільг і допомог, що надаються в натурі. Це свідчить, що в Україні нормальні економічні механізми відтворення людського потенціалу і ресурсного забезпечення галузей, що безпосередньо визначають якість життя населення, поступаються місцем вкрай неефективним методам соціального забезпечення: натуральне господарство і натуральна допомога фінансується з бюджету. Розширення цих форм забезпечення матеріального добробуту, як базової складової якості життя, є вагомим загрозою для механізмів зв'язку «матеріальний добробут – якість життя», оскільки руйнує зв'язок, що є осно-

вою механізму розвитку умов життя населення. Якщо домогосподарства самостійно обирають підприємства, установи та організації, які за їх же бюджетні кошти забезпечують їх бажаними благами (товарами і послугами), то ті підприємства, установи та організації, які вирішують ці завдання краще, отримують більші доходи. В результаті, ефективність використання економічних можливостей (доходів) домогосподарств для підвищення їх рівня життя зростає. Оскільки більша частка потреб домогосподарств задовольняється за межами процесів конкуренції виробників за споживчі витрати, то зростають ризики скорочення ефективності перетворення доходів (економічних можливостей) на блага для домогосподарств. Це зумовлено тим, що бюрократичний апарат держави, на відміну від конкуруючих підприємств, зацікавлений у зростанні масштабів ресурсів, які залучаються до сфери їх діяльності, але не має ніяких реальних стимулів краще дбати про задоволення потреб споживачів.

Розширення вагомості бюджетних програм у структурі джерел матеріального забезпечення населення негативно впливає на добробут всього населення і родин з дітьми, зокрема. По-перше, якщо таке зростання питомої ваги відбувається внаслідок випереджаючих темпів скорочення реальних факторних доходів порівняно з реальними трансфертами, то це свідчить про знецінення ресурсного потенціалу населення та зменшення його економічної самодостатності, що руйнує механізми відтворення середнього класу, політичної та соціальної стабільності, механізми поліпшення якості людського капіталу суспільства.

По-друге, таке надмірне зростання вагомості бюджетного забезпечення означає позбавлення домогосподарств доступу до альтернативних (комерційних) механізмів задоволення своїх потреб: державна освіта, державна медицина стають для багатьох українських родин безальтернативними, тому що надто низькі доходи позбавляють їх доступу до медицини, освіти, інших послуг, важливих для відтворення людського потенціалу, які надаються на комерційній основі. Тобто, існуюча монопольна роль бюджетних галузей соціальної сфери є значним чинником зловживань та зниження ефективності використання їх ресурсного потенціалу.

Отже, тенденція щодо зміни структури сукупних ресурсів домогосподарств України є вкрай несприятливою для формування двох типів зв'язків, що є фундаментальною основою поліпшення і відтворення (закріплення, через досягнення вищого рівня ефективності використання ресурсного потенціалу) якості життя широких верств населення [7].

Перший – зв'язок між приростом доходів і покращанням якості життя. В Україні спостерігається не просто скорочення реальних доходів на особу, а й заміщення факторних і грошових доходів, відповідно трансфертами і натуральними надходженнями. В результаті, відбувається не лише зниження економічного потенціалу для поліпшення якості життя, а й зниження ефективності перетворення наявних економічних можливостей на блага, доступність та споживчі властивості яких визначають якість життя населення.

Другий – зв'язок між покращанням якості життя і зростанням виробничого потенціалу

суспільства. Для перетворення покращання якості життя на чинник зростання виробничих можливостей необхідно, щоб таке покращання супроводжувалось зростанням інвестування в людський капітал, при цьому, щоби розширення трудового потенціалу за структурою відповідало потребам розвитку і зростанню організаційно-технічного рівня економіки.

Однак, забезпечення цих умов неможливо, у тому разі, коли замість ефективних інвестицій в людський капітал, виплачуються дотації та субсидії, що свідчить про безперспективність політики, яка передбачає домінування компенсаторних заходів (виплат допомог бідним), замість превентивних (сприяння нарощенню попиту на послуги висококваліфікованої праці та зростанню доступності благ, необхідних для набуття затребуваної високооплачуваної компетенції) (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка зміни показників масштабів і структури ресурсного забезпечення галузей соціальної сфери за період з 2012 по 2019 рр.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Базисні (відносно 2012 р.) темпи зростання сукупних ресурсів освіти	100,0	95,7	103,9	103,6	85,1	69,7	67,1	76,5
Частка бюджетного фінансування, % сукупних ресурсів освіти	90,0	88,5	89,1	89,4	89,0	88,7	89,3	89,2
Частка видатків домогосподарств, % сукупних ресурсів освіти	10,0	11,5	10,9	10,6	11,0	11,3	10,7	10,8
Базисні (відносно 2012 р.) темпи зростання сукупних ресурсів охорони здоров'я	100,0	102,0	112,4	114,5	99,2	88,2	88,2	108,3
Частка бюджетного фінансування, % сукупних ресурсів охорони здоров'я	67,0	64,2	64,6	63,4	58,6	59,5	54,1	48,0
Частка видатків домогосподарств, % сукупних ресурсів охорони здоров'я	33,0	35,8	35,4	36,6	41,4	40,5	45,9	52,0

Джерело: розраховано автором за даними www.ukrstat.gov.ua

З 2012 р. по 2019 р. реальні (виражені в цінах 2012 р.) обсяги ресурсного забезпечення освіти в Україні скоротились більше ніж на 21%. При цьому, структура фінансових ресурсів, що вкладається в освіту, лишилась практично незмінною: частка бюджетного

фінансування не відхиляється більше ніж на 1,5 в.п. від показника 89%, а частка видатків домогосподарств – навколо показника 10,5%.

Реальні обсяги ресурсного забезпечення охорони здоров'я до 2018 р. невпинно скоро-

чувались (до 88,2 % рівня 2012 р.), а в 2019 р. – зросли до 108,3 % в динаміці до 2012 р. При цьому, якщо до 2018 р. включно, зростання питомої ваги видатків домогосподарств у складі ресурсів медичної галузі було помірним (до 46 % в 2018 проти 32 % в 2012 р.), то в 2019 р. питома вага видатків зросла одразу до 52 %. Частка бюджетного

фінансування за період 2012–2019 рр. скоротилась з 67 % до 48 %.

Результати функціонування обох галузей пропонується оцінювати за двома показниками. Перший – зміна індексу доступності товарів і послуг, пропонованих відповідними галузями. Для обчислення індексу доступності товарів і послуг нами запропонована формула:

$$I_a = I_i / I_p, \quad (1)$$

де: I_a – індекс доступності товарної групи;
 I_i – індекс номінальних доходів домогосподарств;

I_p – індекс цін відповідної товарної групи.

Таким чином, чим більше темпи зростання номінальних доходів домогосподарств випереджають темпи зростання цін на відповідну групу товарів і послуг, тим доступнішими вони стають для споживачів. Якщо ж ціни на групу товарів і послуг зростають швидше за номінальні доходи споживачів, то спостерігається зниження доступності відповідної групи благ. У цьому випадку зростання доступності благ, створюваних галуззю освіти чи медицини можна трактувати як ознаку поліпшення якості життя широких верств населення, а зниження – як ознаку погіршення якості життя.

Другий показник – індекс фізичних обсягів споживання благ (товарів і послуг) створюваних відповідними галузями соціальної сфери (охороною здоров'я та освітою). Для розрахунку цього показника ми визначили номінальні обсяги споживання відповідних благ (як суму державного фінансування і витрат домогосподарств на відповідні цілі –

на освіту і охорону здоров'я) та поділили їх на кумулятивний індекс цін відповідних товарних груп. Відповідно, динаміка сукупних витрат на освіту і на охорону здоров'я, здійснені як державою, так і домогосподарствами у цінах базового року цих показників відбиває зміну фізичних обсягів споживання (і створення) продукції галузі освіти і охорони здоров'я. Результати розрахунків наведені в таблиці 2.

Дані таблиці свідчать, що для освіти, у порівнянні з охороною здоров'я, більше притаманне зростання доступності створюваних галуззю благ (індекс доступності в 2019 р. порівняно з 2012 р. – 126,7 %, а для охорони здоров'я – 110,5 %) (рис. 3.8) та менше розширення фізичних обсягів споживання благ, створюваних галуззю: фізичні обсяги споживання послуг освіти зросли в 2019 р. порівняно з 2012 р. на 17,3 %, а зростання фізичних обсягів споживання домогосподарствами благ, створюваних охороною здоров'я становило 30,4 % в 2019 р. порівняно з 2012 р.

Таблиця 2

Динаміка показників внеску галузей освіти й охорони здоров'я в динаміку якості життя населення України

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ланцюгові індекси динаміки фізичних обсягів споживання благ, створюваних в освіті, % минулого року	100,0	99,0	110,8	100,7	91,9	98,5	97,2	120,5
Ланцюгові індекси динаміки фізичних обсягів споживання благ, створюваних в охороні здоров'я, % минулого року	100,0	113,0	112,9	102,0	87,0	94,8	100,1	121,3
Базисні індекси динаміки фізичних обсягів споживання благ, створюваних в освіті, % 2010 р.	100,0	99,0	109,8	110,5	101,6	100,1	97,3	117,3
Базисні індекси динаміки фізичних обсягів споживання благ, створюваних в охороні здоров'я, % 2010 р.	100,0	113,0	127,6	130,2	113,3	107,4	107,5	130,4
Ланцюгові індекси динаміки доступності благ, створюваних в освіті, % минулого року	100,0	101,05	103,45	103,89	100,03	97,17	102,14	117,49
Ланцюгові індекси динаміки доступності благ, створюваних в охороні здоров'я, % минулого року	100,0	103,13	104,85	105,00	88,61	83,26	106,53	123,79
Базисні індекси динаміки доступності благ, створюваних в освіті, % 2010 р.	100,0	101,05	104,54	108,60	108,63	105,56	107,82	126,68
Базисні індекси динаміки доступності благ, створюваних в охороні здоров'я, % 2010 р.	100,0	103,13	108,13	113,54	100,61	83,77	89,24	110,47

Джерело: розраховано автором за даними www.ukrstat.gov.ua

Отже, більш динамічне розширення частки небюджетного фінансування, властиве для охорони здоров'я дозволило забезпечити майже вдвічі більший приріст фізичних обсягів споживання, ніж спостерігається в освіті, проте, зумовило і нижчі темпи зростання доступності благ, створюваних в галузі (індекс зростання доступності за період 2012 – 2019 рр. 110,5 % проти 126,7 % для освіти).

Для освіти, де домінування державного фінансування зберігається протягом всього досліджуваного періоду властиве, відповідно, більш виразне зростання доступності

благ, проте менші темпи розширення масштабів споживання за період 2012–2019 рр.

Для змістовної оцінки впливу параметрів функціонування галузей національної економіки на динаміку якості життя населення можуть застосовуватись показники доступності створюваних такими галузями благ (співвідношення індексів цін продукції галузей і індексів доходів домогосподарств) та індекси фізичних обсягів споживання благ, створюваних цими галузями.

Висновки. Проведений аналіз свідчить про прямий зв'язок між темпами подолання монополії державного фінансування і тем-

пами зростання масштабів створюваних галузю благ, які споживаються домогосподарствами, встановлений за допомогою пропонуваної пари показників оцінки внеску освіти і охорони здоров'я в динаміку якості життя населення України.

Проблемність домінування бюджетного фінансування, на нашу думку, хоча й сприяє збереженню доступності створюваних галузю благ, разом з тим суттєво уповільнює процеси розвитку, перешкоджає розширенню пропозиції та її диверсифікації, відповідно до потреб споживачів.

Коли державне регулювання спрямоване не на заохочення до розширення попиту на висококваліфіковану й гідно оплачувану працю, а на компенсацію недостатності доходів працюючих, то негативні наслідки податкового тиску (як джерела ресурсів для виплати соціальних допомог) переважають позитивні наслідки від перерозподілу, а зростання вагомості бюджетних трансфертів та законодавчо встановлюваних соціальних стандартів для визначення рівня та якості життя населення не вирішує, а консервує проблему низької якості життя.

Список літератури:

1. Burton Abrams, «The Effect of Government Size on the Unemployment Rate», *Public Choice*, Vol. 99, № 3-4 (June 1999), p. 395–401.
2. Edgar Peden, «Productivity in the United States and Its Relationship to Government Activity: An Analysis of 57 years, 1929-1986», *Public Choice*, Vol. 69 (1991), p. 153–173.
3. European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, «Public Finances in EMU», 2003, «European Economy», № 3 (2003), at europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/european_economy/2003/ee303en.
4. Лібанова Е. М. Вимірювання якості життя в Україні Аналітична доповідь / Е. М. Лібанова, О. М. Гладун, Л. С. Лісогор, К. : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи, 2013, 50 с.
5. Кудінова А.В., Верба Д.В. Проблеми соціальної сфери в Україні: результат дефіциту ресурсів чи неефективного державного регулювання? *Україна: аспекти праці. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал*. 2014, № 3, С. 34–42.
6. Синяєва Л. В. Рівень і якість життя населення України та методи їх оцінки. Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інноваційного забезпечення розвитку економіки. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2016, С. 425–427.
7. Ярчук А. В. Продуктивність праці як фактор впливу на якість життя населення України. *Україна: аспекти праці. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал* К., 2018, № 1, С. 16–21.
8. Ярчук А. В. Індикатори оцінки якості життя населення. *Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення» присвячена до 120-річчя НУБІП України*, 2018, 117 с.
9. Верховод І.С. Апробація елементів комплексної методики оцінювання соціальних програм і політики на прикладі проекту створення індустріального парку в м. Мелітополь. *Україна: аспекти праці. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал* № 3, 2019, С.32 – 40.
10. Верховод І.С. Основні елементи методики оцінювання соціальних програм і проектів. MONOGRAFIA POKONFERENCYJNA SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT #24 Economy. Management. State and Law (30.12.2019), Warszawa, 2019, С. 23 – 25. ISBN: 978-83-66401-28-0.

References:

1. Burton Abrams, (1999) "The Effect of Government Size on the Unemployment Rate," *Public Choice*, Vol. 99, № 3, p.395–401.
2. Edgar Peden, (1991). «Productivity in the United States and Its Relationship to Government Activity: An Analysis of 57 years, 1929-1986», *Public Choice*, Vol. 69, pp. 153–173.
3. European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, «Public Finances in EMU», (2003) «European Economy», №3 (2003), at europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/european_economy/2003/ee303en.
4. Libanova E.M. (2013). Vymiryuvannya yakosti zhyttya v Ukrayini Analitychna dopovid' [Measurement of quality of life in Ukraine. Analytical report]. Kyiv: M.V. Ptukha Institute of Demography and Social Research, 50 p.
5. Kudinova A.V, Verba D.V (2014). Problemy sotsial'noyi sfery v Ukrayini: rezul'tat defitsytu resursiv chy neefektyvnoho derzhavnoho rehulyuvannya? [Problems of the social sphere in Ukraine: the result of lack of resources or inefficient state regulation?]. *Ukrayina: aspekty pratsi - Ukraine: aspects of labor*, № 3, p. 34–42.
6. Siniaieva L.V. (2016). Riven' i yakist' zhyttya naseleння Ukrayiny ta metody yikh otsinky. Teoretyko-metodolohichni i naukovo-praktychni zasady innovatsiynoho zabezpechennya rozvytku ekonomiky [The level and the quality of life of the population of Ukraine and methods of their assessment. Theoretical-methodological and scientific-practical principles of innovative providing of economic development]. *Melitopol: Publishing House of the Melitopol City Printing House*, p. 425–427.
7. Yarchuk A.V. (2018). Produktyvniest' pratsi yak faktor vplyvu na yakist' zhyttya naseleння Ukrayiny [Productivity of labor as the factor of impact on the quality of life of the population of Ukraine]. *Naukovo-ekonomichnyy ta suspil'no-politychnyy zhurnal «Ukrayina: aspekty pratsi» - Scientific and economic and socio-political journal "Ukraine: aspects of labor"*, К., № 1. p.16–21.

8. Yarchuk A.V. (2018). Indykatory otsinky yakosti zhyttya naselennya [Indicators of quality of life of the population]. Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok ahraryoi sfery: inzhenerno-ekonomichne zabezpechennya» prysvyachena do 120-richchya NUBIP Ukrayiny - *International scientific-practical conference "Socio-economic development of the agricultural sector: engineering and economic support" dedicated to the 120th anniversary of NUBNU of Ukraine*, 117 p.

9. Verkhovod I.S. (2019). Aprobatsiya elementiv kompleksnoyi metodyky otsinyuvannya sotsial'nykh prohram i polityky na prykladi proektu stvorennya industrial'noho parku v m. Melitopol' [Approbation of elements of the complex methods of evaluation of social programs and policy on the example of the project of the creation of an industrial park in Melitopol]. *Ukrayina: aspekty pratsi. Naukovo-ekonomichnyy ta suspil'no-politychnyy zhurnal - Ukraine: aspects of work. Scientific-economic and socio-political journal*, № 3, p.32 - 40.

10. Verkhovod I.S. (2019). Osnovni elementy metodyky otsinyuvannya sotsial'nykh prohram i proektiv [The main elements of the methods of evaluation of social programs and projects]. monograph pokonferencyjna science, research, development № 24. *Management. State and Law - Economy. Management. State and Law* (30.12.2019), Warsaw, p. 23 - 25. ISBN: 978-83-66401-28-0.

**Вимоги до статей, що друкуються
у “Збірнику наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)”**

Збірник призначений для фахівців, які цікавляться теоретичними та прикладними проблемами економіки, фінансів і кредиту, обліку і аудиту, менеджменту та маркетингу мікро-, мезо- та макrorівня національної та міжнародної економіки. Збірник надає можливість вченим та здобувачам наукових ступенів провести публічну апробацію, а науковій спільноті – ознайомитися з останніми результатами досліджень теоретичних і прикладних проблем національної та міжнародної економіки.

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) включений до Переліку наукових фахових видань України, є науковим виданням, в якому можуть бути опубліковані основні результати дисертаційних робіт (наказ МОН №1328 від 21.12.2015 р.). Відповідно до Порядку формування Переліку наукових фахових видань України (наказ МОН України від 15 січня 2018 року № 32) Збірнику присвоєно категорію «Б», що затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886.

Збірник виходить до 4 разів на рік. Останні дати подання статей:

№1 – до 1 березня; №2 – до 1 травня; №3 – до 1 жовтня; №4 – до 1 грудня.

Для участі у формуванні збірника наукових праць необхідно подати:

1. Електронний варіант статті, оформлений відповідно до наведених нижче вимог, виконаний у редакторі MS Word.

2. Рецензію доктора наук (за тематикою статті) – для авторів без вченого ступеня. Відсканований документ повинен містити підпис рецензента, засвідчений печаткою установи, в якій він працює.

3. Файл із відомостями про автора (прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи, поштова адреса для пересилання авторського примірника, контактні телефони, адреса електронної скриньки) та інформацією про кількість примірників і необхідність поштової пересилки.

4. Електронні копії анотації англійською мовою у форматах *jpeg* (сканована копія) та *doc* (у редакторі MS Word), завірену професійним перекладачем або викладачем англійської мови зі знанням економічної термінології.

5. Електронну копію платіжних документів (оплата здійснюється після прийняття позитивного рішення щодо друку статті).

Пакет перерахованих вище матеріалів надсилається на електронну скриньку:
sp_tsatu@tsatu.edu.ua, ivanvd@ukr.net

Структура статті:

1. Індекс УДК.

2. Прізвище та ініціали автора.

3. Відомості про автора – науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи автора (повністю без абревіатур), e-mail.

4. Назва статті (до десяти слів).

5. Анотація мовою статті (від 300 до 500 знаків)

6. Ключові слова мовою статті (не менше шести слів або словосполучень).

7. Код JEL Classification.

8. Прізвище та ініціали автора (англійською).

9. Відомості про автора (англійською) – науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи автора (повністю без абревіатур), e-mail.

10. Назва статті (англійською).

11. Розширена анотація англійською мовою (від 1600 до 1800 знаків) містить наступні розділи: постановка завдання, результати дослідження, висновки

12. Ключові слова (англійською).

13. Текст у структурованому вигляді із виділенням наступних елементів:

13.1 Постановка проблеми (постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями);

13.2 Аналіз останніх досліджень і публікацій (аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття);

13.3 Формулювання цілей статті (постановка завдання);

13.4 Виклад основного матеріалу (виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів);

13.5 Висновки (висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку).

14. Список використаних джерел (мовою оригіналу). Бібліографічний опис літературних джерел оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

15. Список використаних джерел в романській абетці (транслітерація) – References, оформлений відповідно до вимог APA (<http://www.apastyle.org>).

16. Вказати назву рубрики, в якій має бути надрукована стаття – відповідає назві однієї з наукових спеціальностей галузі знань "Соціальні та поведінкові науки", "Управління та адміністрування":

051 – Економіка;

071 – Облік і оподаткування;

072 – Фінанси, банківська справа та страхування;

073 – Менеджмент;

075 – Маркетинг;

076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Технічні вимоги до оформлення статті:

- Приймаються статті, написані однією із трьох мов: українською, російською, англійською.
- Назва файлу зі статтею – прізвище автора.
- Формат сторінки – А4.
- Поля з усіх боків – 2 см.
- Всі сторінки мають бути у книжковій орієнтації.
- Обсяг статті – не менше 10 друкованих сторінок.
- Окремі елементи статті:
  - Індекс УДК - Times New Roman, 12, напівжирний, вирівнювання ліворуч, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
  - Прізвище та відомості про автора (авторів) - Times New Roman, 12, курсив, вирівнювання праворуч, інтервал – 1,0;
  - Порожній рядок;
  - Назва статті - Times New Roman, 16, великими літерами, напівжирний, вирівнювання по центру, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
  - Порожній рядок;
  - Анотація та ключові слова - Times New Roman, 10, курсив, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 1,25 см;
  - Порожній рядок;
  - Код JEL Classification - Times New Roman, 12, напівжирний, вирівнювання ліворуч, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;

- Прізвище та відомості про автора (англійською) - Times New Roman, 12, курсив, вирівнювання праворуч, інтервал – 1,0;
- Порожній рядок;
- Назва статті (англійською) - Times New Roman, 16, великими літерами, напівжирний, вирівнювання по центру, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
- Порожній рядок;
- Анотація та ключові слова (англійською) - Times New Roman, 10, курсив, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 1,25 см;
- Порожній рядок;
- Текст статті - Times New Roman, 14, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25 см, назви підпунктів виділяються напівжирним шрифтом;
- Порожній рядок;
- Список використаних джерел – Times New Roman, 10, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0,5 см, слова "Список використаних джерел" виділяються напівжирним шрифтом;
- Порожній рядок;
- Список використаних джерел (англійською) - References – Times New Roman, 10, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0,5 см;

- Оформлення таблиць:

Таблиця 1

Назва таблиці

- Оформлення ілюстрацій:

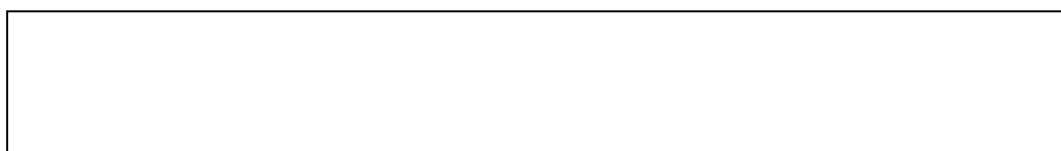

Рис. 1. Назва рисунку.

- Формули виконуються за допомогою вбудованого редактора формул MS Word і нумеруються з правого боку:

Формула (1)

- Абзаци позначати тільки клавішею "Enter", не застосовувати пробіли або табуляцію (клавіша "Tab").
- Посилання на літературу в тексті необхідно давати в квадратних дужках, наприклад, [3, с. 35; 8, с. 56-59], в яких перша цифра вказує порядковий номер джерела в списку літератури, а друга – відповідну сторінку в цьому джерелі; одне джерело (зі сторінкою) відокремлюється від іншого крапкою з комою.
- Всі статистичні дані мають бути підкріплені посиланнями на джерела.
- Всі цитати мають закінчуватися посиланнями на джерела.
- Кількість джерел у списку літератури повинна складати не менше 10 (з них не менше 4 іноземних).

Редакція може відхилити статтю, якщо:

- ✓ відсутній повний пакет супровідних документів;
- ✓ оформлення статті не відповідає зазначеним вище вимогам;
- ✓ тематика статті не відповідає профілю видання;
- ✓ назва статті не відповідає змісту;
- ✓ стаття написана на низькому науковому рівні;
- ✓ матеріали повністю або частково публікувались раніше в інших виданнях або
- ✓ подані до розгляду редакціям інших журналів;
- ✓ стаття повністю або частково чужа (автор вчинив плагіат);
- ✓ порушена в статті проблема втратила актуальність.

Автори несуть відповідальність за точність наведених у статті термінів, прізвищ, даних, цитат, статистичних матеріалів тощо.

Усі матеріали, що надсилаються для публікації, проходять рецензування.

Рішення про публікацію статті приймає редколегія.

Рукописи, які відхилила редакційна колегія, авторам не повертаються.

Редакція залишає за собою право скорочувати, правити текст і змінювати назву статті.

Сподіваємося на плідну співпрацю!

Редакційна колегія Збірника наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)

Контактні дані:

Адреса: 72315, Україна, Запорізька область,

м. Мелітополь, пр-т Б. Хмельницького, 18,

Таврійський державний агротехнологічний університет,

Факультет економіки та бізнесу.

тел. (0619) 42-32-01 – Ортіна Анна Володимирівна